

УДК 37.013.42:364:316.346.32-053.6

DOI <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2026-1-22-31>

Рижанова Алла Олександрівна,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи
і менеджменту соціокультурної діяльності

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка,
м. Суми, Україна.

allaryzanova07@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3332-9748>

Максимовська Наталія Олександрівна,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи
і менеджменту соціокультурної діяльності

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка,
м. Суми, Україна.

maksimovskayas8@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3028-5727>

РЕІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК СКЛАДОВА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ: СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА Й ТЕХНОЛОГІЇ ПАРТНЕРСТВА

Постановка проблеми. Зміна моделі соціального існування під час повномасштабного вторгнення призвела до появи низки нових проблем життєдіяльності суб'єктів соціуму, зокрема молоді. Здобувачі, які мешкають у прифронтових громадах, знаходяться в небезпечних умовах, мають освітні та соціальні втрати. Багато з них мігрували від жахів війни в інші регіони країни та за кордон. Наслідками такого переміщення є загроза втрати національної самоідентифікації, розірваність соціальних зв'язків, полишення країни назавжди. Відсутність механізмів реінтеграції може призвести до поглиблення демографічної кризи в країні, відтоку інтелектуального потенціалу, подальшої руйнації економіки та втрати сталого вектору розвитку суспільства. Неповорнення може провокувати роз'єднаність українства по всьому світові, занепад розвитку українських спільнот, втрату ідентичності та національної ідеї. За даними офіційної статистики, від початку повномасштабного вторгнення кількість молодих людей в Україні зменшилася на 2,4 млн – від 10 мільйонів

до 7,6 мільйона (Статистичні дані). Гостро постає проблема реінтеграції молодих українців (внутрішньо переміщених або з-за кордону), вирішення якої дозволить зберегти інтелектуальний та людський капітал, забезпечити єднання та подальший соціальний розвиток країни у повоєнному відновленні.

Аналіз літератури. Соціально-педагогічні та соціально-психологічні основи реінтеграції молоді в умовах трансформаційного соціуму вивчають О. Блискун, Н. Завацька, М. Тоба, Т. Комар, О. Лукашов, Т. Захаріна, В. Нам'ясенко аналізують питання реінтеграції військових як компонент реалізації соціальної політики і соціальної роботи для ефективного повоєнного розвитку України. Технології соціального партнерства досліджують С. Дяченко, І. Назаренко та ін. Соціальне партнерство як стратегічний інструмент розвитку територіальних громад в сучасних кризових умовах досліджують І. Візнюк, І. Габа, С. Долінний, О. Паламарчук, Л. Токар та ін. Зарубіжний досвід механізмів і напрямів соціального партнерства став предметом розгляду

В. Капустіна, О. Майстренко та ін. Зазвичай проблеми реінтеграції розглядаються по відношенню до повернення молоді з тимчасово окупованих територій, однак, проблема ефективної інтеграції до українського соціуму має розглядатися й стосовно молоді за кордонами нашої країни. У цілому, в роботах вчених створюються теоретичні засади соціального партнерства, реінтеграційних процесів, але повернення української молоді, яка знаходиться за кордоном, має досліджуватися надалі.

Мета статті. Реінтеграція молоді як один з важелів повоєнного відновлення на основі технологій партнерства і виваженої соціальної політики залишається актуальною науково-практичною проблемою. Метою статті є обґрунтування особливостей реінтеграції української молоді, зокрема студентської, яка виїхала за кордон або переміщена в межах країни, засобами соціально-педагогічного проектування на основі принципу соціального партнерства.

Виклад основного матеріалу. За результатами дослідження щодо можливостей розвитку молоді в Україні (2024 р.), можна узагальнити, що за ключовим показником: економічні можливості, довіра до органів влади, громадянська активність, соціальна інклюзія, відстежуються наступні тенденції серед осіб, які мешкають в країні. Зокрема, економічна нестабільність і відсутність можливостей працевлаштування викликають занепокоєння; спостерігається різке зниження підприємницьких намірів; знижується рівень довіри до органів влади, поширеним є уявлення про системну та дрібну корупцію; стан громадянської активності залишається на доволі високому рівні, зростає індикатор «Відчуття приналежності до країни»; внутрішньо переміщені молоді люди частіше повідомляють про наявність напруження у взаємодії із місцевими громадами, особливо щодо доступу до можливостей заробітку та забезпечення житлом (Результати дослідження reSCORE, 2024).

Отримані дані, статистичні та фактичні матеріали, свідчать про великий масштаб проблеми, яка загрожує стати національною. Серед провідних технологій, які пропонуються вченими і практиками – реінтеграційні

ініціативи, які мають бути визначені стратегічними пріоритетами на рівні соціальної політики та партнерства з недержавними та освітніми установами.

Загалом реінтеграція це об'єднання чогонебудь, що попередньо розпалося, роз'єдналося, на нових принципах, підставах (SLOVNYK.ME). Ці нові принципи та керівні положення відображаються в сучасному законодавчому просторі країни. Зокрема трансформується і оновлюється соціальна політика молоді щодо реінтеграції. У цілому, політичні засади соціального становлення та підтримки молоді відображено у Конституції України; Законах України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»; «Про основні засади молодіжної політики»; Державній цільовій соціальній програмі «Молодь України»; Стратегії державної міграційної політики України; Стратегії демографічного розвитку України та ін.

Після трагічних подій повномасштабного вторгнення ситуація значно дестабілізувалася. Законодавство України щодо реінтеграції молоді з-за кордону нині формується, одним з кроків стало скасування обмежень на виїзд для чоловіків 18–22 років, відповідно до Постанови Кабінету міністрів № 1031 від 26 серпня 2025 року (Про внесення змін до Правил перетинання державного кордону громадянами України, 2025). Метою такої ініціативи є створення умов для повернення після здобуття міжнародного досвіду в Україну. Водночас, йде дискусія, чи повернуться молоді українці назад (Щербак, 2025). Однак, міністр внутрішніх справ Ігор Клименко підкреслив, що нові правила спрямовані на навчання, стажування та легальне працевлаштування з кордоном. Досвід, отриманий за кордоном, планують використати для розвитку України після повернення молоді (Постанова Кабінету міністрів). Наприклад, на єдиному веб-порталі органів виконавчої влади України (Міністерство національної єдності) міститься інформація щодо перетину кордону українськими студентами, які навчаються за кордоном, зокрема подолання складнощів повернення додому (Мінреінтеграції, 2022).

Нівелювання бар'єрів реінтеграції української молоді відображено і в Національній стратегії молодіжної політики до 2030 року. Стратегія має за мету створення можливостей для молоді, яка проживає в Україні, бути конкурентоспроможною, брати участь у житті суспільства, свідомо робити свій внесок у подальший його розвиток (Національна молодіжна стратегія, 2021). Принципами запровадження таких завдань є зокрема участь, субсидіарність, інклюзивність, рівність можливостей, цілісність і наскрізність. Пріоритетами стратегії стають: безпека, здоров'я, спроможність, інтегрованість. Розроблені шляхи запровадження принципів і пріоритетів. Однак, залишаючись провідною ідеєю участі молоді в житті суспільства, необхідно зважати на воєнні реалії сьогодення і перспективу повоєнного відновлення. Основними векторами соціальної політики щодо молоді стають психологічна реабілітація і подолання травматичного досвіду; розвиток життєстійкості у безпечному середовищі; економічна інтеграція та молодіжне підприємництво; громадянська залученість (Національна молодіжна стратегія, 2021).

Якщо деталізувати проблематику реінтеграції, то до основної групи уваги належать молоді люди, які повертаються після вимушеної міграції; студенти та випускники іноземних закладів освіти; молоді фахівці з досвідом роботи за кордоном; молоді внутрішньо переміщені особи з досвідом закордонного перебування. Узагальнюючи роботи вчених (І. Візнюк, І. Габа, С. Долинний, В. Капустін, О. Майстренко, О. Паламарчук, Л. Токар та ін.), зауважимо, що основними викликами реінтеграції є труднощі з працевлаштуванням і визнанням дипломів; психологічна адаптація та посттравматичні стани; втрата соціальних зв'язків; житлові проблеми; відчуття соціальної нестабільності та невизначеності.

Провідним важелем подальшого поглиблення інтеграційних процесів, на нашу думку, є перехід від декларативного рівня, до системної моделі реінтеграції з пріоритетом соціального згуртування, розбудови безпечного середовища, соціального партнерства держави,

місцевого самоврядування, громадських організацій, освітніх установ, створення ефективної системи соціальних послуг для молоді.

Оновлена соціальна політика України щодо молоді, яка повертається з-за кордону, має враховувати зокрема наступні напрями: освітня та професійна реінтеграція, сприяння зайнятості та підприємництву, соціально-психологічна підтримка, житлова та соціальна підтримка, громадянська та культурна інтеграція тощо. Виокремимо освітньо-соціальні та соціально-педагогічні аспекти молодіжної політики. Насамперед, необхідним є надання психологічної, соціально-педагогічної підтримки у безпечному просторі молодіжних центрів реінтеграції (Захаріна, 2023). Також актуалізується створення програм соціальної адаптації та менторства, підтримки волонтерських та культурних ініціатив, розвиток національної ідентичності та патріотичного виховання, створення мережі підтримуючих хабів, які візьмуть на себе комплексну допомогу в процесі реінтеграції. Усе це цілком вкладається в соціально-педагогічний підхід до реалізації соціальної молодіжної реінтеграційної політики (Нам'ясенко, 2024).

Однак, існують проблеми фрагментованості та дискоординації між органами влади, недостатньої поінформованості молоді, обмеженого фінансування. На наш погляд, застосування проєктного підходу й принципу соціального партнерства надасть можливість подолати труднощі, залучити ресурси і зробити реінтеграцію системним процесом.

Досліджуючи механізми партнерства, вчені С. Дяченко, І. Назаренко аналізують теорію моделі Triple Helix, яка була розроблена для опису взаємодії трьох основних суб'єктів інноваційної діяльності: університетів, приватного сектора та держави. Успішне впровадження цієї моделі на регіональному рівні в Україні може сприяти подоланню системних проблем таких, як: недостатнє фінансування науки, слабка інфраструктура для стартапів, і обмежений доступ до світових ринків та ін. (Дяченко, Назаренко, 2024, с. 347). Університети, бізнес і держава стають провідними суб'єктами забезпечення соціального партнерства

на засадах цієї моделі, отже, успішна реінтеграція молоді можлива за умови синергії трьох секторів Triple Helix моделі у соціальному контексті. Взаємодіючи між собою Міністерство молоді та спорту, центри соціальних служб, заклади вищої та професійно-технічної освіти як хаби соціалізації, громадські організації, що забезпечують неформальну освіту та менторство, стають дієвою рушійною силою процесу реінтеграції української молоді.

Провідними соціальними технологіям, які забезпечують цей процес є: проєктні розробки, зокрема соціально-педагогічні, менторство і коучинг для супроводу молодих людей у процесі реінтеграції, рівний-рівному для залучення молодіжних лідерів до роботи з молоддю, цифрові технології, сервіси для швидкого набуття нових компетенцій. Власне соціально-педагогічними умовами соціального партнерства за вказаною моделлю є інклюзивність як протизава ексклюзії, суб'єктність як чинник участі, міждисциплінарність для залучення команди фахівців у різних галузях.

Основними принципами соціального партнерства є такі: добровільність та рівноправність сторін; спільна відповідальність за результат; відкритість і прозорість взаємодії; орієнтація на потреби молоді; довгостроковість і сталість партнерських відносин (Паламарчук, 2024).

Соціальне партнерство реалізується у визначених формах (В. Капустін, О. Майстренко). Ефективними формами соціального партнерства є зокрема міжвідомчі координаційні ради, меморандуми про співпрацю, спільні проєкти та програми, партнерські молодіжні простори, платформи «єдиного вікна» для молоді, публічно-приватне партнерство тощо (Капустін, 2021; Майстренко, 2021).

На основі теоретичного аналізу, з урахуванням актуальності проблеми В Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка було ініційовано розробку соціально-педагогічного проєкту студентського соціального простору «Разом до європейської України». Актуальність пропонованого проєкту постає у потребі згуртування прифронтового студентства «розкиданого» через

війну Україною та Європою, сприяння вирішенню власних соціальних проблем й подолання травм війни, зміцнення їх соціальної незламності через спільні цінності взаємодопомоги та взаємопідтримки, обмін позитивним досвідом виживання; сприяння розвитку їх відповідального лідерства у соціальному відновленні травмованих війною представників місцевих громад; зміцнення відповідальності студентства за європейське майбутнє українських прифронтових та деокупованих територій (Реінтеграція культурою).

Повномасштабна війна та тривала безпекова нестабільність суттєво вплинули на психоемоційний стан, освітні траєкторії та соціальну активність студентської молоді, особливо в прифронтових регіонах України. Частина студентів зазнала вимушеної міграції, дистанційного навчання, втрати соціальних зв'язків, досвіду травматичних подій та тривалого перебування в умовах невизначеності (Котова, 2026).

Повернення студентів до навчання в прифронтовому університеті потребує не лише організації безпечного фізичного середовища, а й створення інтерактивного соціально-педагогічного простору, який сприятиме психологічній адаптації, відновленню почуття приналежності, академічній мотивації та активній участі в університетській спільноті. У цьому контексті соціально-педагогічний проєкт з реінтеграції студентської молоді є необхідною складовою стратегії сталого розвитку прифронтового університету та відновлення людського потенціалу регіону.

Для отримання емпіричного матеріалу було розроблено опитувальник: «Готовність студентської молоді за кордоном до соціально-педагогічної реінтеграції в Україні». Метою опитування стало виявлення когнітивного, емоційного та поведінкового компонентів готовності студентів-мігрантів до повернення та інтеграції в українське суспільство. За соціально-демографічним профілем передбачається отримання інформації про країну перебування, термін навчання або перебування за кордоном, спеціальність, чи продовжується паралельне навчання в Українському закладі вищої освіти. Інформація за когнітивним компонентом

містила дані про стеження за новинами з України, що стосуються майбутньої професії, про підтримання зв'язків з одногрупниками та викладачами. За емоційно-ціннісним компонентом визначалася мотивація щодо повернення в Україну здобувачів вищої освіти, зокрема серед мотивів: бажання бути поруч з родиною, бачення професійних перспектив у процесі відбудови країни, відчуття приналежності до українства. За поведінковим компонентом визначалося, які проєктні активності стимулювали б особу до повернення, зокрема гранти на навчання, програми менторства, участь у волонтерських проєктах розбудови тощо.

Отримані дані дозволяють згрупувати респондентів за трьома стратегіями: стратегія активної реінтеграції (високі бали за всіма блоками) – молодь, яка потребує лише інституційної підтримки; стратегія очікування (високий емоційний компонент, але низький когнітивний) – молодь, яка хоче повернутися, але не знає «як» і «куди»; стратегія асиміляції (низькі бали за всіма показниками) – група ризику втрати людського капіталу. За результатами опитування, більшість респондентів знаходяться переважно в стратегії очікування (75%). Саме така молодь має бути підтримана в процесі реінтеграції на основі принципу соціального партнерства.

Під час обґрунтування проєкту провідною ідеєю стала реінтеграція студентської молоді в Україні та соціальний вимір сталого розвитку. Соціальна складова сталого розвитку орієнтована на забезпечення рівного доступу до освіти, зайнятості, соціального захисту та участі в суспільному житті. Реінтеграція молоді з-за кордону сприяє розвитку соціального єднання та згуртованості, зменшенню нерівності та маргіналізації в процесі здобуття освіти, формуванню активної громадянської позиції, збереженню соціального капіталу. Молоді люди, які повертаються, часто мають досвід життя в інших соціальних моделях, що дозволяє їм бути агентами позитивних змін у громадах, сприяючи інклюзивності та соціальній стабільності. Реінтегрована молодь має привносити міжкультурний досвід комунікації, нові освітні підходи та цінності

соціальної гнучкості. Це сприяє модернізації університетського освітнього простору; запровадженню елементів неформальної освіти; поширенню культури сталого споживання та відповідального громадянства. На рівні громад реінтеграція студентської молоді сприяє демографічному відновленню; активізації локального економічного прогресу; підтримці соціальних і культурних ініціатив; посиленню спроможності територіальних громад (Блискун та ін., 2023).

Проєкт спрямований на: об'єднання прифронтового студентства сходу України (що перебувають безпосередньо на Сумщині, Харківщині, є внутрішньо переміщеними на заході країни, знаходяться під тимчасовим захистом переважно в Європі) для подолання втрат (освітніх, ментального здоров'я, родинних зв'язків, громадянської ідентифікації тощо), викликаних війною та посилення незламності; зміцнення їх громадянської відповідальності за соціальну реабілітацію уразливих соціальних груп місцевих громад; згуртування студентів на оволодіння досвідом європейської демократії для повернення населення в повосенню Україну та забезпечення її європейського розвитку.

Унікальність проєкту полягає застосуванні системного підходу до відновлення соціальної культури студентства в умовах дистанційного навчання та просторового відокремлення здобувачів вищої освіти через взаємопідтримку у вирішенні власних проблем, допомогу іншим людям та спрямованість на відновлення європейської демократії в деокупованих територіях, її розвиток в прифронтових регіонах зокрема і через повернення студентів з Європи після війни.

Мета соціально-педагогічного проєкту – створення єдиного соціально-освітнього простору для згуртування та реінтеграції студентів, розвитку їх соціальної культури, відновлення психосоціального благополуччя, громадянської активності, об'єднавши зусилля прифронтового університету, територіальних громад, де перебувають студенти в Україні та Європі.

Завдання: 1) організація співпраці з представниками територіальних громад України, Польщі, Німеччині та ін., де проживають

студенти прифронтового університету для створення єдиного безбар'єрного соціального простору для здобувачів вищої освіти (офлайн); 2) створення єдиного соціально-інформаційного простору для всіх студентів, що роз'єднані просторово (онлайн); 3) підготовка кураторів та викладацький склад для соціально-освітньої підтримки студентів як в Україні, так і за її межами, для сприяння розвитку їх соціальної культури; 4) створення міжнародної мультидисциплінарної команди та розробка моделі студентського соціального простору «Разом до європейської України»; 5) обґрунтування та реалізація програм студентського соціального простору – «Долаємо втрати війни разом!»; «Студентська небайдужість»; «Повертаймось та розбудовуємо європейську Україну!».

Результатом проєкту буде: виявлення основних соціально-педагогічних потреб студентської молоді в умовах прифронтового регіону; забезпечення психоемоційної підтримки та соціальної адаптації студентів; сприяння відновленню комунікації та соціальних зв'язків у студентському середовищі; розвиток навичок стресостійкості, саморегуляції та взаємопідтримки; активізація участі студентів (які залишаються в Україні та знаходяться за кордоном) у культурному, волонтерському та громадському житті університету; формування моделі безпечного соціально-педагогічного простору, придатного для тиражування в інших прифронтових закладах вищої освіти, підвищення рівня подоланості травм війни (освітніх, соціальних) прифронтового студентства, розвиток рівня їх соціальної культури, реінтеграція студентів з-за кордону в Україну з метою її подальшої розбудови.

Серед основних напрямів діяльності, по-перше, створення безпечного соціально-педагогічного простору: облаштування студентських просторів психологічної безпеки (кімнати відновлення, молодіжні хаби); чітка комунікація правил безпеки та алгоритмів дій у кризових ситуаціях; формування атмосфери довіри та підтримки. По-друге, психосоціальна підтримка студентів: групові зустрічі з психологом; тренінги з емоційної саморегуляції

та подолання стресу; індивідуальні консультації. По-третє, соціально-педагогічний супровід: наставництво за технологією рівний-рівному; адаптаційні програми для першоккурсників і студентів, що повернулися; супровід студентів у складних життєвих обставинах. По-четверте, освітньо-культурна та громадянська активність: інтерактивні освітні події, дискусійні клуби; культурно-мистецькі заходи як ресурс емоційного відновлення; волонтерські та соціальні ініціативи студентів. По-п'яте, міжнародна взаємодія: встановлення зв'язків з закладами вищої освіти за кордоном; активна робота з партнерами щодо усвідомлення важливості реінтеграційних процесів серед студентства; консультування щодо конкретних дій для взаємодії без кордонів.

Соціальний ефект проєкту полягає в тому, що ця діяльність сприятиме відновленню соціальної стійкості студентської молоді, підвищенню ролі університету як безпечного освітнього та соціального осередку в прифронтовому регіоні, а також формуванню активної, відповідальної та життєстійкої студентської молоді як ключового ресурсу повоєнного відновлення України.

Водночас, знаходження у прифронтових громадах, викликає необхідність аналізувати ризики, що можуть супроводжувати проєктну активність. Зокрема виокремлюються такі групи: безпекові; психосоціальні; організаційні та кадрові; фінансові; комунікаційні та мотиваційні; інституційні та стратегічні. Для їх подолання окремо застосовуються технології ризик-менеджменту проєктів.

Схарактеризуємо найефективніші методи роботи соціально-педагогічної роботи зі здобувачами, які знаходяться за кордоном. Методика «Гібридного освітнього амбасадорства» спрямована на подолання рольового конфлікту студента (мігранта /патріота). Зміст цієї роботи полягає в тому, що студенти за кордоном залучаються до спільних проєктів як «містки» між іноземним та українським університетами. Технологічні аспекти забезпечують створення спільних дослідницьких груп, де українські студенти за кордоном виконують роль фасилітаторів доступу до іноземних джерел для

своїх колег в Україні. В результаті відбувається формування суб'єктності «агента змін», який не просто навчається за кордоном, а вже працює на користь української освіти та науки.

Наступна технологія «Цифрового сторітелінгу ідентичності», яка є соціально-педагогічним інструментом для збереження національної самосвідомості. Методика передбачає створення візуальних та текстових наративів про те, як здобутий за кордоном досвід може бути імплементований в конкретну галузь відбудови України. Створюються платформи для ведення блогів, закриті рефлексивні групи в соцмережах. Соціально-педагогічний ефект реалізації такої діяльності полягає в реінтеграції на рівні уяви, оскільки студент «прописує» своє майбутнє в Україні ще до фактичного повернення.

Відповідно до моделі «Віртуального менторства та зворотного трансферу знань», застосовується партнерська методика, що поєднує студентів із професійною спільнотою в Україні. Її змістом є закріплення за студентом за кордоном ментора з українського ринку праці або академічного середовища. Реалізується алгоритм взаємодії, який відповідає теоретичним засадам соціального партнерства (діагностика професійних інтересів студента, пошук української компанії або громадської організації, які потрібна експертиза в цій галузі, спільний проєкт у вигляді наукової роботи студента, як дослідження на запит українського регіону чи підприємства).

Ще одна методика “Community of Practice” (Спільноти практиків) передбачає створення горизонтальних зв'язків між студентами-українцями в різних країнах. Це дозволяє запобігати соціальній ізоляції та формуванню соціального капіталу. Реалізація такої методики передбачає проведення онлайн-хакатонів “Rebuild Ukraine”, де українські студенти, які навчаються в різних країнах (наприклад, архітектори з Німеччини та логісти з Польщі)

розробляють спільні проєкти для своїх рідних міст в Україні.

Висновки. Розглянуто проблему реінтеграції української молоді, яка знаходиться за кордоном, на основі принципу соціального партнерства з урахуванням провідних засад трансформації соціальної політики в Україні. Встановлено, що реінтеграція – комплексна діяльність зі створення шляхів взаємодії з урахуванням економічних, житлових, професійних, громадянських аспектів соціальної життєдіяльності цієї вікової групи. На основі принципу соціального партнерства розроблено соціально-педагогічний проєкт «Разом до європейської України» для здобувачів прифронтових університетів. Серед напрямів проєктної діяльності зокрема облаштування студентських просторів безпеки, міжуніверситетських онлайн хабів, чітка комунікація алгоритмів дій у кризових ситуаціях, соціально-педагогічний супровід через наставництво, супровід студентів у складних життєвих обставинах, освітньо-культурна та громадянська активність, а саме інтерактивні освітні події, дискусійні клуби, культурно-мистецькі заходи як ресурс емоційного відновлення, волонтерські та соціальні ініціативи студентів. Для успішної реінтеграції надважлива міжнародна партнерська взаємодія, зокрема встановлення зв'язків з закладами вищої освіти за кордоном; активна робота з партнерами щодо усвідомлення важливості реінтеграційних процесів серед студентства; консультування щодо конкретних дій для взаємодії без кордонів. Запровадження методик освітнього амбасдорства, цифрового сторітеллінгу ідентичності, віртуального менторства та взаємодії спільнот практиків для активізації участі здобувачів з-за кордону в житті українських освітніх установ і осередків.

Перспективою подальшого дослідження є обґрунтування соціально-педагогічної програми реінтеграції студентської молоді прифронтового університету.

Література

1. Дяченко С. А., Назаренко І. В. Застосування моделі TRIPLE HELIX як чинника стимулювання розвитку інноваційного підприємництва на регіональному рівні. *Вісник ХНТУ. Публічне управління та адміністрування*. 2024. № 3. С. 344–351. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2024.3.43>

2. Захаріна Т. Реінтеграція військовослужбовців як складник соціальної політики та соціальної роботи. *Science and Education*. 2023. № 2. С. 27–33. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2023-2-5>
3. Капустін В. В. Зарубіжний досвід механізмів реалізації соціального партнерства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 16. С. 118–123. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.16.118>
4. Котова А. Кількість молоді в Україні скоротилася на 2,4 млн через повномасштабну війну: деталі. *Наш Київ*, 2 лютого 2026. URL: <https://nashkiiev.ua/news/kilkist-molodi-v-ukraini-skorotilasya-na-24-mln-cherez-povnomasshtabnu-viinu-detali> (дата звернення: 14.12.2025).
5. Майстренко О. В. Напрями соціального партнерства: міжнародний досвід. *Економіка та суспільство*. 2021. № 27. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-15>
6. Мінреінтеграції: Українські студенти, які навчаються в закордонних вишах, мають право перетинати кордон. *Урядовий портал*, 21 квітня 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minreintegraciyi-ukrayinski-studenti-yaki-navchayutsya-v-zakordonnih-vishah-mayut-pravo-peretinati-kordon> (дата звернення: 01.02.2026).
7. Можливості розвитку молоді в Україні. Результати дослідження reSCORE у 2024 році. Київ, 2024. 40 с.
8. Нам'ясенко В. М. Огляд питання реінтеграції військових як складової вирішення гуманітарного питання повоєнного розвитку України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-16>
9. Національна молодіжна стратегія до 2030 року : Указ Президента України від 12.03.2021 р. № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text> (дата звернення: 24.01.2026).
10. Паламарчук О., Візніук І., Габа І., Долинний С., Токар Л. Соціальне партнерство як стратегічний інструмент розвитку територіальних громад. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. Вип. 2 (13). С. 97–104. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.17>
11. Про внесення змін до Правил перетинання державного кордону громадянами України : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2025 р. № 1031. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1031-2025-п#Text> (дата звернення: 23.01.2026).
12. Реінтеграція культурою (Проекти для прифронтових та деокупованих територій). *Український культурний фонд*. https://ucf.in.ua/m_lots/6777edf7dd6d6c6a4f2f8302 (дата звернення: 21.12.2025).
13. Реінтеграція. SLOVNYK.ME. <https://slovnyk.me/dict/newsum/реінтеграція> (дата звернення: 30.11.2025).
14. Соціально-психологічні основи реінтеграції молоді в умовах трансформаційного соціуму : монографія / О. О. Блискун, Н. Є. Завацька, М. В. Тоба, Т. В. Комар, О. О. Лукашов / за наук. ред. О. О. Блискун, Н. Є. Завацької. Київ : ПБТП «LAT&K», 2023. 295 с.
15. Щербак Д. Головна інтрига після відкриття кордонів – чи повернуться молоді українці назад. *ТСН*, 30 серпня 2025. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/holovna-intryha-pislia-vidkryttia-kordoniv-chy-povernutsia-molodi-ukrayintsi-nazad-2901992.html> (дата звернення: 02.02.2026).

References

1. Diachenko, S. A., & Nazarenko, I. V. (2024). Zastosuvannia modeli TRIPLE HELIX yak chynnyka stymuliuvannia rozvytku innovatsiinoho pidpriemnytstva na rehionalnomu rivni [Application of the TRIPLE HELIX model as a factor stimulating the development of innovative entrepreneurship at the regional level]. *Publichne upravlinnia ta administruvannia – Bulletin of KhNTU. Public Management and Administration*, (3), 344–351. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2024.3.43> [in Ukrainian].
2. Zakharina, T. (2023). Reintehratsiia viiskovosluzhbovtsiv yak skladnyk sotsialnoi polityky ta sotsialnoi roboty [Reintegration of military personnel as a component of social policy and social work]. *Science and Education*, (2), 27–33. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2023-2-5> [in Ukrainian].
3. Kapustin, V. V. (2021). Zarubizhnyi dosvid mekhanizmv realizatsii sotsialnoho partnerstva [Foreign experience of mechanisms for implementing social partnership]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, (16), 118–123. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.16.118> [in Ukrainian].
4. Kotova, A. (2026). Kilkist molodi v Ukraini skorotylasya na 2,4 mln cherez povnomasshtabnu viinu: detali [The number of young people in Ukraine decreased by 2.4 million due to a full-scale war: details]. *Nash Kyiv – Our Kyiv*, 2 February 2026. Retrieved from <https://nashkiiev.ua/news/kilkist-molodi-v-ukraini-skorotilasya-na-24-mln-cherez-povnomasshtabnu-viinu-detali> [in Ukrainian].
5. Maistrenko, O. V. (2021). Napriamy sotsialnoho partnerstva: mizhnarodnyi dosvid [Directions of social partnership: international experience]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, (27). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-15> [in Ukrainian].

6. Minreintegratsii: Ukrainski studenty, yaki navchaiutsia v zakordonnykh vyshakh, maiut pravo peretynaty kordon [Ministry of Reintegration: Ukrainian students studying at foreign universities have the right to cross the border]. (2022). *Uriadovi portal – Government portal*, 21 April. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/minreintegratsii-ukrayinski-studenti-yaki-navchayutsya-v-zakordonnih-vishah-mayut-pravo-peretynati-kordon> [in Ukrainian].
7. Mozhlivosti rozvytku molodi v Ukraini. Rezultaty doslidzhennia reSCORE u 2024 rotsi [Youth Development Opportunities in Ukraine. Results of the reSCORE Study in 2024]. (2024). Kyiv [in Ukrainian].
8. Namiasenko, V. M. (2024). Ohliad pytannia reintehratsii viiskovykh yak skladovoi vyrishennia humanitarnoho pytannia povoiennoho rozvytku Ukrainy [Overview of the issue of military reintegration as a component of solving the humanitarian issue of post-war development of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, (86). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-16> [in Ukrainian].
9. Natsionalna molodizhna stratehiia do 2030 roku: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12.03.2021 r. № 94/2021 [On the National Youth Strategy until 2030: Decree of the President of Ukraine No. 94/2021 dated 12 March 2021]. (2021). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text> [in Ukrainian].
10. Palamarchuk, O., Vizniuk, I., Haba, I., Dolynnyi, S., & Tokar, L. (2024). Sotsialne partnerstvo yak stratehichniy instrument rozvytku terytorialnykh hromad [Social partnership as a strategic tool for the development of territorial communities]. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita – Social work and social education*, 2(13), 97–104. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.17> [in Ukrainian].
11. Pro vnesennia zmin do Pravyl peretynannia derzhavnoho kordonu hromadianamy Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26 serpnia 2025 r. № 1031 [On Amendments to the Rules for Crossing the State Border by Citizens of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1031 dated 26 August 2025]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1031-2025-n#Text> [in Ukrainian].
12. Reintehtatsiia kulturoiu (Proiektly dlia pryfrontovykh ta deokupovanykh terytorii) [Reintegration through culture (Projects for frontline and de-occupied territories)]. (2025). *Ukrainskyi kulturnyi fond – Ukrainian Cultural Fund*. Retrieved from https://ucf.in.ua/m_lots/6777edf7dd6d6c6a4f2f8302 [in Ukrainian].
13. Reintehtatsiia [Reintegration]. SLOVNYK.ME. Retrieved from <https://slovyk.me/dict/newsum/reintegratsiia> [in Ukrainian].
14. Sotsialno-psykholohichni osnovy reintehratsii molodi v umovakh transformatsiinoho sotsiumu [Socio-psychological foundations of youth reintegration in a transforming society]. (2023). O. O. Blyskun, N. Ie. Zavatska, M. V. Toba, T. V. Komar, O. O. Lukashov / za nauk. red. O. O. Blyskun, N. Ie. Zavatskoi. Kiiv : PVTP “LAT&K” [in Ukrainian].
15. Shcherbak, D. (2025). Holovna intryha pislia vidkryttia kordoniv – chy povernutsia molodi ukrainsi nazad [The main intrigue after the opening of the borders is whether young Ukrainians will return]. *TSN*, 30 August. Retrieved from <https://tsn.ua/ukrayina/holovna-intryha-pislia-vidkryttia-kordoniv-chy-povernutsia-molodi-ukrayintsi-nazad-2901992.html> [in Ukrainian].

Рижанова А. О., Максимовська Н. О. Реінтеграція української молоді як складова повоєнного відновлення: соціальна політика й технології партнерства

Метою статті є обґрунтування особливостей реінтеграції української молоді, яка знаходиться в прифронтових громадах або виїхала за кордон, засобами соціально-педагогічного проєктування на основі принципу соціального партнерства. Методологія роботи полягає в застосуванні соціально-політичного, соціально-педагогічного підходів та технології партнерства для аналізу реінтеграції української молоді, розробці проєкту створення інтегрованого безпечного студентського простору в прифронтовому університеті. Наукова новизна статті полягає у застосуванні принципу соціального партнерства для обґрунтування концепції та ідеї соціально-педагогічного проєкту реінтеграції українського студентства, яке перебуває за кордоном та у різних містах України. Було проаналізовано особливості реінтеграції української молоді засобами соціально-педагогічного проєктування на основі осучаснення соціальної політики та технологій партнерства. Розроблено проєкт реінтеграції студентської молоді у прифронтовому університеті, мета якого створення єдиного соціально-освітнього простору (онлайн та офлайн) для згуртування та реінтеграції студентів, розвитку їх соціальної культури, відновлення психосоціального благополуччя, громадянської активності. Провідними напрямками діяльності є облаштування студентських просторів безпеки, міжуніверситетських онлайн хабів, комунікація алгоритмів дій у кризових ситуаціях, соціально-педагогічний супровід через наставництво, реалізація адаптаційних програми для здобувачів, підтримка студентів у складних життєвих обставинах, освітньо-культурна та громадянська активність. Обґрунтовано використання методик освітнього амбасадорства, цифрового сторітелінгу ідентичності, віртуального менторства та взаємодії спільнот практиків для активізації участі здобувачів з-за кордону в житті українських освітніх просторів. Перспективою

подальшого дослідження є розробка комплексної соціально-педагогічної програми реінтеграції студентської молоді прифронтового університету.

Ключові слова: реінтеграція, соціально-педагогічний проєкт, соціальна політика, технології партнерства.

Ryzhanova A. O., Maksymovska N. O. Reintegration of Ukrainian youth as a component of post-war reconstruction: social policy and partnership technologies

The purpose of the article is to substantiate the features of reintegration of Ukrainian youth, who are in frontline communities or have gone abroad, by means of socio-pedagogical design based on the principle of social partnership. The methodology of the work consists in applying socio-political, socio-pedagogical approaches and partnership technology to analyze reintegration of Ukrainian youth, developing a project to create an integrated safe student space at a frontline university. The scientific novelty of the article lies in applying the principle of social partnership to substantiate the concept and idea of a socio-pedagogical project for reintegration of Ukrainian students, who are abroad and in different cities of Ukraine. The features of reintegration of Ukrainian youth by means of socio-pedagogical design based on modernization of social policy and partnership technologies were analyzed. A project for reintegration of student youth at front-line universities has been developed, the purpose of which is to create a single socio-educational space (online and offline) for unity and reintegration of students, develop their social culture, restore psychosocial well-being, and civic activity. The leading areas of activity are arrangement of student safety spaces, inter-university online hubs, communication of algorithms for actions in crisis situations, socio-pedagogical support through mentoring, implementation of adaptation programs for applicants, support for students in difficult life circumstances, educational, cultural, and civic activity. The use of educational ambassadorship methods, digital storytelling of identity, virtual mentoring, and interaction of communities of practitioners to increase participation of applicants from abroad in the life of Ukrainian educational spaces was justified. The prospect of further research is development of a comprehensive socio-pedagogical program for reintegration of student youth at front-line universities.

Key words: reintegration, socio-pedagogical project, social policy, partnership technologies.

Дата першого надходження статті до видання: 25.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.03.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

